

იუმორისტ. ჟურნალი

მუშაკის მადონასი

№ 39

მ ი ლ ო შ ვ ა.

მივდივარ, მიმიხარია
ვლიდინებ უდარდლოთა
საუბნო შტატი დამცველთა
ხონჩხე მიზის მთელთა.

ნაძალადევის მიდამოს
მსურს მიეულოცო დღეობა
მთავრობის მათზე ესოდენ
ზრუნვა და მომჭირნეობა.

მუშათა უბანს მარად ეამს
მეტი აქვს ყურადღებანი,
რამეთუ უყვართ მიტინგნი
და საიდუმლო კრებანი

შეგეტკებთ, ძმანო, ამ ნობათს
და შეეფვისეთ გულითა
ოცდა ოთხ გოროდოვოს
თავისი ბოქაულითა.

მთავრობის თვალმა მზრუნველმა
ეს მოგივლინათ მცველთა
რა გიჭირთ, ბედნიერებო,
იცხოვრებთ უდარდლოთა!!!!

ხელ-ხონჩიანი მივდივარ
ნაძალადევის მხარესა
და მიულოცავ საჩუქარს,
ცრემლებს შევაშრობ მწარესა.

ს ა მ ა რ ე

აი სამარე! მისი დანახვა
 ბევრ ფიქრს აღმიძრავს, ბევრს მომაგონებს,
 შეისვენე ამიშლის სეფდის იარას
 და მწარედ მქენჯნის, მწარედ მადონებს.

კარი ედება გულს დასმულ გრძობებს,
 თვალნი აფრქვევენ ცრემლთა შადრევანს
 და ოცნება კი თავს დასტრიალებს
 იმ სამარეში დაგრძალულ სვანს.

მე მახსოვს იგი... ჯერ ახალგაზრდა,
 ძალ-ღონით სავსე, გულ ადგნებულად,
 სიტოცხლის წიკი იმის თვალბეში

მწველ ნაკვერჩხლებათ სხნდა ანთებულად;
 მას სწამდა მხოლოდ მოძმის შავ-ბედი,
 მისთვის იბრძოდა, ის აწუხებდა,
 სიტყვით და საქმით ევლევან, ეოველთვინ
 ჩაგრულთა მტრებზე მესხ აქუხებდა.

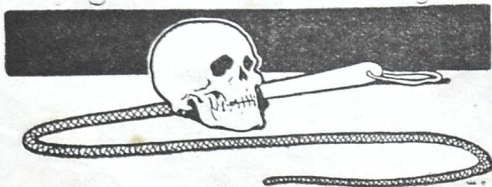
სადც ის იყო, უიმედობას,
 სეფდას, გასაჭირს არ ქქონდა ძალა,
 მაგრამ მუსთაღმა დრომ და ზირობამ
 იმას სიტოცხლე არ დანცალა.

როცა ქვეყანა მრავალ ტანჯულად
 ტეცხლს და კვამლში მტერმა გახვია,
 მაშინ ჩაგრულთა მოსარჩლე გმირსაც
 გულს გაუტანა ზირმწველი ტყვია.

აი ამ დღიდან ჩუმი და ცივი
 ესე სამარეც, ბევრ სხვათა შორის,
 მტრის აურაცხელ სიგერაგებზე
 მომთხრობი არის ამბავის სწორის.

თანც გავაღებ, რომ დროშა აღმად
 წინ გვედგას სსოგან დახრცილ ძიების
 და მერმისისკენ ვზის გაკაფვასთან
 დღეს შევნატრიდეთ შურის ძიების!..

ნ. ზომლეთელი.

ქართული პრესა

ვინც ოდნავ თვალს ადევნებს, როგორც ქართულს,
 ისე რუსულ ლიტერატურას—განსაკუთრებით მსატრეულს,
 ერთ მეტათ თვალსაჩინო განსხვავებას აღმოაჩენს მათ
 შორის: იმ დროს, როცა რუსულ ენაზე მსატრეული
 ლიტერატურა დღითი დღე იზრდება როგორც თვისებით
 ისე რაოდენობით, როცა მასში სშირათ შეხვდებით სულ
 ახალ მიმდინარეობას—ქართული ლიტერატურა ამ მხრივ

ბევრით უკან დგას. ამ მოვლენის მიზეზის გამოკვლევა
 და მისი ახსნა-განმარტება ერთ სპირ-ბორტო კითხვას
 შეადგენს, მარა ამაზე ჯერ-ჯერობით თავს არავინ ოტ-
 კივებს. ისევე ბ. კიტა აბაშიძე თუ მხედავს ხანდახან ქარ-
 თულ ლიტერატურას და ორიადე სიტყვას იტყვის, თა-
 რემ სხვებმა—როგორც მწერლებმა, ისე კრიტიკოსებმა
 კია ხანია ის უზატრონოთ მიატოვეს. ასე რომ, ქართუ-
 ლი მსატრეული ლიტერატურის ბედი ერთ წერტილზეა
 დღეს გაყინული. კიტა აბაშიძემ ამას წინეთ ლეონიდ ან-
 დრეევის რამდენიმე ახალი მოთხრობები გაარჩია და
 წერილის ბოლოში ქართული ლიტერატურაც მოიხსენია.
 ის სწერს:

„ყოველი ახალი თვალსაჩინო ნაწარმოები რუსულის ლი-
 ტერატურისა ნათლათ გვიჩვენებს იმ დიდ და დაუფასებელ
 სიკეთეს, რომელიც მოუტანა რუსეთის რევოლუციამ, იმ დი-
 დებულის ნაყოფის ნიმუშს გვაძლევს, რომელიც ამ რევოლი-
 უციამ გამოიღო.

ჩვენ, ჩვენ კი? სად არის ქართული ლიტერატურა? და-
 მახინჯებულმა უარყოფამ თავის ვინაობისამ,
 თავის თავისამ თავის სამარცხვინო შედეგი
 მოიტანა (კუჩხივი ჩვენია) და ქართულ მუხას სძინავს სა-
 მუღამოთ? „თუ მოვა დრო და გაიღვიძებს?“ („ამირანი“ № 55)

ასეთია ამ „კრიტიკოსის“ „კრიტიკა“. ჩვენ ვეთან-
 ხმებით ავტორს, რომ ქართული მსატრეული ლიტერა-
 ტურა კაკოტრების კარზეა მიმდგარი, მარა იმის მიზე-
 ზის ასეთი ახსნა შეუწყნარებლათ მიგვაჩნია. როცა „თა-
 ვის უარყოფაზე“ და „სარცხვინო შედეგებზე“ ლაზარა-
 კობს ავტორი, მას, ჩვენ დარწმუნებული ვართ, სახეში
 უავს არა მთელი ქართული საზოგადოება, არამედ მისი
 ერთი ნაწილი. მაშ, დარჩა მეორე ნაწილი, რომელსაც
 არ უარუევია თავი. მოვასხსენებთ ავტორს, რომ ჩვენი
 მსატრეული მწერლობის თვალსაჩინო ძალები სწორედ
 ამ წრეშია დღეს. მათ არ უარუევიათ თავისი თავი, მარა
 ახალი მანც ვერაფერი შეიტანეს ჩვენ ლიტერატურაში,
 მათ ვერ ისარგებლეს იმ საკითხებით, რომელიც განმა-
 თავისუფლებელმა მოძრაობამ წამაყენა და რომლიდანც
 ბევრნაირ ტემაზე შეიძლებოდა ჩვენი ცხოვრების ჭირ-
 ვარამის აღნუსხვა. აქედან მიუღვამელი დამივასებელი ჩვე-
 ნი ცხოვრებისა არასოდეს არ გამოიფავს იმ დასკვნას,
 თათქის ქართული ლიტერატურის დაცემა იმის ბრალი
 იყოს, რომ ქართველობამ „უარყო“ თავისი თავი. დრო
 კია ასეთ „დაფასებას“ და „დამოჩენას“ ბოლო მოეღოს.
 დროა თავის „უარყოფაზე“ ლაზარაკს თავი დაანებონ
 ერთი ჯურის მწერლებმა და „წაშლარა საქმის“ ნამდვი-
 ლი მიზეზები მოხსნონ.

როცა კიტა აბაშიძის მიერ ქართული ლიტერატურის
 ჩამორჩენის ასეთ „დაფასებას“ ვკითხულობთ, ჩვენ
 გმობინება, თუმცა ამავე დროს გვაგონდება ცნობილ „ბა-
 ტონ“-ის მრისხანე სიტყვები:

„სწორედ ხათაბალაა,—გაზეთში დაბეჭდვად რასმე გრძელ
 ფელეტონებათ,—არავინ კითხულობს, წიგნათ დაბეჭდვად არა-
 ვინ ყილულობს და არავინ კითხულობს. მაშ, რადღა უნდა იშ-

რომოს ადამიანმა? ჩვენში, რასაკვირველია, იმისთვის, რომ ლანძღონ: მაგრამ ლანძღვა-თრევა და ღრეჭა-სიცილი რომ მუდამ არ იქნება,—ერთხელაც არის უნდა მოედოს ბოლო ამ დამღუპველ „ხამობას“ (კუჩხივი ჩვენია) „განათლება“ № 3 და 4. გვ. 79)

მაშ ასე, კიტას აზრით ქართულ მუხას სძინავს და სეკსტოა გაიღვიძებს თუ არა. „ბატონ“-ის აზრით ბევრი სერიოზულის დაწერა შეიძლება, მარა რისთვის უნდა შეიწუხო კაცმა თავი, როცა უკითხველი არ არის, როცა ქართველი სსზოგადდება ამ შემთხვევაში „ლანძღვა-თრევის“ და „სიცილ-ღრეჭის“ მეტს არაფერს აკეთებს.

მოვასხეებით „ბატონ“-ს, რომ „ლანძღვა-თრევა“ მართლაც არაა საკადრისი და მის წინააღმდეგ სწავრობა ბრძოლა, ხოლო „ღრეჭა-სიცილი“ ძალა-უნებურათ გისდებს კაცს, როცა კიტას აზრით და „ბატონ“-ის ჩვენ მიერ მოყვანილ აზრებს კითხვლობთ, თუმცა სიცილი ამ შემთხვევაში მწუხარებით უფროა გამოწვეული, ვინემ სიხარულით.

„ბატონ“-ის და მისი თანამოაზრეების საყურადღებოთ კი ვიტყვით: ცაკეთეთ რაიმე სახიერო და თუ ჩვენი მხრით „ღრეჭა-სიცილი“ დაინახოთ ნებს გაძღვეთ. მობრძანდეთ და ჩუქნივე მათრახით... და თუ ასე ვერ მოაქცევით, ნურას უკაცრავათ თუ ზოგაერთ „სერიოზულ“ მწერლებსაც არ მოყვალვით დროგამოშვებით ჩვენი მათრახის კუდს.

ზოგნიერთი ტიპიური არსებანი

„მწერალი“ ქერქეტაძე.

ერთ დროში, როცა ჩვენი მწერლები შავი ფიქრებით იყვნენ დაბურულნი და სულ ტირილდნენ, „მწერალ“ ქერქეტაძეაც შესაფერი ფსევდონიმი პირჩია, მან დაირქვა დარდიანიძე. ჯერ სულ ახალგაზდა იყო დარდიანიძე როცა მან ერთ-ერთ ქართულ პერიოდულ გამოცემაში ბატარა მოთხრობა მოათავსა; მოთხრობა აე გთქვათ დეკადენტურ-პატრიოტული იყო. მოთხრობას სახელად „დარდა მორევი“ ერქვა და ასე იწყებოდა:

„ჩვენ ზღვის პირად ვიჯექით. ის ჩემ გვერდით იჯდა და მე მის გვერდით ვიჯექი. ურთიერთის გულის ცემა, გულის, შავ-ფიქრებით დაბურულია და დაწყლულბეზულისა, ორთავის

გვესმოდა. უძირო იყო ჩვენი გული ვით ზღვა და დამტკრეული იყო ის, ვით იმ ზღვის ტალღების მიერ ნაფოტებად ქცეული გემი. ჩვენ ფიქრობდით ჩვენ წარსულზე და თანდათან ვიფლებოდით სევდის მორევი. ჩვენ ვფიქრობდით აზრეთვე ჩვენ სიყვარულზე და ერთმანეთს მაგრათ ვეკვროდით. ჩვენ ვტიროდით და ცრემლები გვეკვივოდა, ვით ცას ცივად ცრემლები წვიმის დროს, ჩვენ ამავე დროს რაღაც კიდევ გვახარებდა“ და ასე ბოლომდის.

ქერქეტაძე მოუთმენლად მოელოდა ჟურნალის იმ ნომერს, რომელშიაც მისი მოთხრობა უნდა დაბეჭდილიყო. აი, ელირსა ამ ბედნიერ დღესაც. იმ დღესვე დაიარა მან ნაცნობები და ყველას წაუკითხა.

— ახალი სიტყვაა ჩვენს ლიტერატურაში, არა?—ეკითხება ის მსმენელებს.

— ნიჭიერად დაწერილია,—მოესმის პასუხათ.

ქერქეტაძე მედიდურათ ჩაახვეწებს და თავმოწონთ გაიათ-გამოიარს ოთახში. მართალია, ის არ ამბობს, რომ ეს მოთხრობა ჩემიაო, მარა სანამ არ გააგებინებს მსმენელებს ეს მოთხრობა ჩემიაო მანამ არ დასტოვებს მათ.

— კაცო, შენ ისე ლაპარაკობ, რომ ეს მოთხრობა შენი უნდა იყოს,—ეუბნებიან მას.

— არა, ძმაო, ჩემი არაა. როგორ შეიძლება თავის ფსევდონიმი გახსნას მწერალმა. სხვისია, მარა ისიც სათქმელია, რომ ჩემი სული და გული მაგ მოთხრობაშია ჩადებული—ამბობს ქერქეტაძე

„დარდა მორევი“ ქერქეტაძემ მოაყოლა „გული ქალისა“.

„გული ქალისა ზღვაა, ზღვა უძირო და უძლვეელი. ვერ ვძლიე მე მას, ვერც მან ძლია მე. ოხ, ქალო, ქალო... შენ ხარ საიღუმლოება ბუნებისა“,—სწერდა ქერქეტაძე და მოსწონდა ქალებს ნაწერი ქერქეტაძისა.

ამ მეორე მოთხრობის დაბეჭდვის შემდეგ ქერქეტაძე ყველას ეუბნებოდა, რომ დარდიანიძე ქერქეტაძეა.

— ვწერ დიდ მოთხრობას,—ეუბნება ის ბულვარში ნაცნობ-მეგობრების ჯგუფს,—სიუჟეტი მეტათ რთულია. მოთხრობა არ უნდა იყოს ფორტოვრაფიულად გადმოღებული. მწერალმა დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს თავის ტიპების სულიერ მღვ-მარობას. მეც ჩემს მოთხრობაში ამ მხარეს მიაქციე უმთავრესი ყურადღება.

ერთი ახალგაზდა მასწავლებელი ქალი, ქერქეტაძის ნიჭის პატივისმცემელი, თავს აქნევს და მის გვერდით მჯდომ ახალგაზრდას ჩუმათ ეუბნება:

— დიდი ნიჭის ახალგაზდაა, წერის თავისებური მანერა აქვს. დიდი მოიავალი ექნება.

— თფილისში ვნახე ერთი რუსი ბელეტრისტი,—განაგრძობს ქერქეტაძე,—ამხანაგებმა გამაცნეს. გააცნეს ჩემი მოთხრობა „დარდა მორევი“. ძლიერ დაინტერესდა. კარგი იქნება, რომ გადმოთარგმნიდეთ და გამოგიგზავნეთ, დავაბეჭდვინებო. დაე იცოდეს რუსის საზოგადოებამ, თუ რა ძალები ყავს ქართველებსო.

ქერქეტაძეს ძალიან ეზიზღება თავის ქება. ის ისეთ ფორმაში ჩამოასხამს თავის ქებას, რომ გაფიქრებინებთ—თავის თავს აძაგებსო, მარა ქება კი გამოდის.

— ამას წინათ რედაქციაში შევიარე,—გიაბობთ ის,—აჰა, მოვიდა ჩვენი ახალგაზდა მწერალიო, მოამბახეს. თითქმის იქ იყვენ ყველა ჩვენი რჩენული მწერლები: პოეტი №, კრიტიკოსი X (ქერქეტაძე ჩამოთვლის ყველა რჩენულ მწერლებს). კითხვლობდნენ ხელნაწერ მოთხრობა ქურნალში და საბეჭდათ გამოგზავნილს. მე ძალიან მომეწონა მოთხრობა.—

არა უშავს, კარგიაო, თქვა კრიტიკოსმა X-მა, მარა რა შედარებაა დარდიანიძის მოთხრობებთანო. დარდიანიძის მოთხრობებში პირველი სიტყვებიდანვე შეატყობთ, რომ თქვენ საქმე გაქვთ დიდ ტალანტის მქონე მწერალთანო. ყველა დაეთანხმა მას, მე კი სულ სხვა აზრისა დაგერჩი: ვეთხარი მთ, რომ ეს მოთხრობა ბევრათ სჯობია ჩემს მოთხრობებს პეტქი.—ეს ავტორული მოკრძალებათაო, მითხრეს.

— ახლა უნდა დაგწერო ერთი ლექსი: „უღრან ტყეში“ უნდა შევადარო ბუნების საიდუმლოება ადამიანის სულის კვეთების საიდუმლოებას,—განავრძობს ქერქეტაძე და მაცურებლებიც აქნევენ თავებს—ეს რა დიდი ვინმე ტალანტი გაგვიჩნდაო.

— მწერალი დარდიანიძე დღეს ჩემთან უნდა დარჩეს სადილათ,—ამბობს ერთი მანდილოსანი და გადახედავს ქერქეტაძე—უარი არ მითხრასო.

— არა, დარდიანიძე დღეს ჩემსას ისაილებს,—ამბობს მეორე.

— დარდიანიძე უკვე შემპირდა, რომ სადილათ ჩემთან იქნება,—ამაყი კილოთი ამბობს მასწავლებელი ქალი.

ქერქეტაძეც აბედნიერებს ერთ-ერთ მთვანს.

დრო შეიცვალა. დარდიანიძის მწერლობამ თავისი დრო მოკაშა. დადგა ქართველის ხანა. ქერქეტაძემ ტონიც იცვალა და ფსევდონიმიც. ის დღეს დარდიანიძე კი არა, ბრალაძეა.

„ოხ, რათ არის, რომ ჩემი მკერდი სალი კლდე არ არის, დავეტაკებოდი მტერს და ვაქცევდი ფერფლათ! ოხ, რათ არის, რომ ჩემი მკლავი რკინის ურო არ არის, დავკრავდი და მტერს მიწასთან გავასწორებდი, მით გამოვქვდი ბედნიერებას“—სწერს ქერქეტაძე.

ქერქეტაძე დიდი აზრისაა თავის თავზე. ის ქებული მწერალია მოღვაწეთა შორის. მას გონია, რომ მისი სწორი იშვიათად მოიპოვება, ასე გასინჯეთ—მთელ დედა მიწის ზურგზედაც კი. იმდენათ თავმოყვარეა ქერქეტაძე, რომ თუ ბაირონი, ან ჰიუგო მასზე მალა დააყენეთ, საუკუნით გადაგმეტერებათ. მის თავყენისმცემელთა რასაკვირველია სჯერათ ქერქეტაძის დიდი ტალანტი და მის მოთხრობებს ფრანგულათ თარგმნიან—გაიგონ ფრანგებმა, რომ ჩვენ ასეთი დიდებული მწერალი გვყავსო.

ქერქეტაძე უსაქმოთ მოყიალუა.

— ჩემს ბუნებას არ ძალუძს შეურიგდეს დაქირავებულ შრომის წესს,—ამბობს ის,—მე ბატონს ვერ დავიცვამ თავზე. მე უნდა ვიყო თავისუფალი, ვით მინდვრის ჩიტი. ვინც მოწოდებით ნამდვილი მწერალია, მას თავისუფლება უნდა.

და ქერქეტაძეც თავისუფალია. დღეს ერთ ქალაქში ნახავთ მას, ხვალ მეორეში. ნაცნობები კვებავენ მას, აცმევენ ახურავენ, აძლევენ გზის ფულს.

— როცა შენ ბიოგრაფიას დასწერენ, ჩვენ, როგორც შენს მეგობრებს, მოგვისხეიებენ შიგ,—უბნებიან მას რასაკვირველია

— რა თქმა უნდა,—ამბობს ქერქეტაძე,—ერთმა ბიოგრაფმა უკვე მომართა წერილთ: შენი ცხოვრების ცნობები მომანდ, აგრეთვე სია შენ მასწავლებლათაო, მინდა შენი ბიოგრაფია დაგწეროო,—

ქერქეტაძეს თავის თავი მედგარ პრინციპის კაცად მოაქვს.—მე არ ძალმიძს, რომ ბედს ქედი მოვუხაროო,—ამბობს ის.

მიღის ნაცნობთან. რჩება მასთან მთელი კვირა. იღებს წერილს, რომლითაც ატყობინებენ, რომ დედა უკვდება, რომ ავადმყოფი მის ნახვას თხოულობს.

— კაცო,—უბნება ნაცნობს—კაცი მაგარი უნდა იყოს, ვით კლდე. დედა მყოლია ძლიერ ავით. წასვლა და მისი ნახვა—ეს ხომ გულის აწვილებაა, ბედის დამორჩილებაა, პრინციპის გაღუნვაა, ეს ხომ სილაჩრეა.

— ავადმყოფ დედის ნახვა არაა სილაჩრე. ეს წმინდა მოვალეობაა ადამიანისა.—უბნება ნაცნობი.

ამ ტევაზე დიდი ფილოსოფიური კამათის შემდეგ, ქერქეტაძე ვითომდა ყოყმანობს, და ბოლოს თანხმდება, რომ შეიძლება კაცმა ნახოს ავადმყოფი დედა და ეს არ იქნება პრინციპის გაღუნვა.

— მარა წასასვლელათ ფელია საჭირო, რაც არ მაქვს,—ამბობს ქერქეტაძე.

ნაცნობი აძლევს მას გზის ფულს და ქერქეტაძე კი მიდის.

ასეთი ყმაწვილია ქერქეტაძე და პატივისმცემელთაც მოსწონთ ის, გუნდრუკს უკმევენ მას და მით სულ უფრო და უფრო აქერქეტებენ.

კენტი.

მოხსენება ბათუმელ კვინძარი ეზიპოსისა.

თქვენო მაღალ უეშმაკეულებოებო, თვით უმაღლეს ბედზე ბედის მიერ ნაკურთხო, დილო ეშმაკო!

წინა მოხსენებაში ვაუწყო თქვენ მაღალ უეშმაკეულესობას, რომ ესმის ჩემი ავადმყოფობისას მრავალი დირს-შესანიშნავი ამბები მომხდარა ჩემდამო რწმუნებულ რაიონში მეთქი, რიგი იმ ამბებისა უკვე მოკახსენეთ, დანარჩენთა მოხსენება შემდეგისათვის გადავდევი. მარა აღწერას იმ „დანარჩენებისას“ თავს ვანებებ, ვინაიდან არ ძალმიძს მთელად ძველ ამბებთა აღსაწერათ, რადგან ასეა ამბები აურაცხელია.

სამ ივლისს ბათუმის საბჭოს კრებას დავესწარი. შეველ შეუმჩნევლათ და თავმჯდომარის სტოლზე მოვიკალათე. შეიქნა აზრთა შეჯახ-შემოჯახება ლომბარდის შესახებ, რომლის გამგე, როგორც უკვე იცის ისტორიამ, სდღაც გადაიკარგა. ისტორიამ ამის შემდეგ ისიც შეიტყო, რომ გამგესთან ერთათ სდღაც გადაკარგულა ლომბარდის 2000 ქანქრამდე. ორატორებმა განქიქეს გამგე, უმეტესად ხაზინადარი, ხოლო კრინტიც არ დასძრეს გამგეობის შესახებ. არავის არ მოაგონდა და, თუ მოაგონდა, არ ინება თქმა, რომ 2000 ქანქარის ასე უმოწყალოთ გადაკარგვაში წილი უდევს თვით გამგეობასაც, ვინაიდან გამგეობას სრულიად მიეწებებიან ლომბარ-

დის საქმეები გამგესთვის და ერთხელაც არ შეაწყებია. თავი გაეგო, თუ რა ხდებოდა ლომბარდში.

თავმჯდომარე, რომელსაც დიდი თეთრი ჭაჭვი ება კისერზე, დიდათ კმაყოფილი იყო, რომ გამგეობის შესახებ ხმოსნები სდუმდნენ და კმაყოფილების ნიშნით ეგვლას აზრს იწონებდა და თრატორებს თავს უქნევდა: რა კარგი ბიჭები ხართ, რა კარგათ ლაზარაკობთ!

ვიძვრე იარაღი და გადავხედე „კრანიათ ლევიას.“ გრემის ადგილი ცარიელი იყო, ხოლო სოსიკოს თავი ჩაექნინდა და მძიმეთ ჩაფიქრებულყოფილ. მოგზარეთ იარაღი და ისიც იყო უნდა მეცხე, რომ უცებ წამოდგა, ჩახველა და დაიწყო „რეში“. დიდხანს ილაზარაკა და დასკვნაც შემდეგი გამოიყვანა: გადავხდივით ხარაღი ხაზინადარს და შემდეგისათვის ანგარიშები რომ არ დაგვუბნას, მოვიწვივით კარგი ბუნგალტერი კარგის ჭამაგირითთ. თავმჯდომარემ კმაყოფილების ნიშნით თავი დაუქნია.

— ამის მეტს თუ არას იტყობდი, თუ გამგეობის „შრომის“ დაივიწყებდი, რათ დგებოდი, შეგირცხვ ტვინი შეთქი, ვიფიქრე და მათრახის კუდი ზედ კაცალ ცხვირში ვკარი. ემწიფავ, თავი გააზნტურა და დადუმდა.

წამოდგა ლეონიდე. მან ცოტა შეიბრალა ხაზინადარი და სთქვა. ზოგი გამგესაც გადავხდივითთ, გამგეობის ღვაწლი, რა თქმა უნდა, მანაც დაივიწყა. ახლოს ვიყავი მასთან და მათრახის ტარი ვრეკვე თავზე. გოგრაზე ხელი იტაცა და დაჯდა. თავმჯდომარე იჯდა და მხიარულობდა. ვსტაცე ხელი ჭაჭვში და მივაქან-მოვაქანე. მიახელ-მოახელა, ივანე სეკრეტარი ეგონა და წაუფურჩულა ივანეს:—რათ მიმხჯდრე ივანე, ხომ არაფერში შეგმდარვარო.— ჯერ არაფერშიო, — მიუგო ივანემ და ჰეირის სკრელებელი დაატრიალა.

გხედავ: სოსიკო კვლავ ფეხზეა. ახლა მანაც იტყვის შეთქი, ვიფიქრე. დაიყინა ბუნგალტერს დიდი ჭამაგირი უნდა დაუნიშნოთ. კუდი მომჭერთ, თუ ამ ვაჟს ვინმე თავისი კანდიდატი არ უავდეს საბუნგალტეროთ შეთქი, ვიფიქრე.

ლომბარდის დროებით გამგემ სიტყვა ითხოვა. ზარმენი მთელს „უპრავში“ ზირველ კაცად ითვლება და მეც ურები ვცქვიტე, აბა, რას გვეტყვის ზარმენი შეთქი.

— დიდს შრომას ვეწვევით ლომბარდში, სულ ოფლათ ვიწურებითთ თქვა და ზედ დაყოფა მორცხვად: მე ლომბარდის გამგის ადგილზე კენჭს არ ვიყრივ.

— კი, მზაო, კი ჩემო ზარმენ, ისე მორცხუვლათ თქვი მაგ, რომ გდომებია, ბიძია, გდომებია შეთქი, გავიფიქრე და აღვაზურე ხელი ზეტად: ფედერაციის გამჩენო დმერთო, ნუ მოაკლებ ამ ხალხს თფილ ადგილებს შეთქი.

გამგის არჩევა გადადევს. საბუნგალტეროს 1000 ქანქარი დაუნიშნეს და კრება დაიხურა.

კვინწარი.

წერილები ეშმაკისადმი.

თფილისილა

მე არა მჯერა ეშმაკო
თუ რომ არა ხარ ავათა,
ენფინჯიანის ფაბრიკა,
რომ გრჩება უნახავათა.
მაგ შენი ფრთების ქირიმე,
საჩქაროთ შემოფრიალდი!
და შენი გრძელი მათრახით,
სიმკვირცხლით დამიტრიალდი.
აქ ცოტა აღამიანში,
მრავალი ხულიგანია,
მეტადრე ვანო გუბინი,
წერას რომ აუტანია!
მშიერმა თავი გავაცნო,
მითომ და დიდი ტიკია
როცა გამოძლა, ვნახეთ რომ,
„პალოცი“ „მაშენიკია!“
გამარჯვებასა გვიქაღდა,
როდესაც იყო მშიერი,
თურმე ნუ იტყვი გვატყუებს,
ყოფილა დიდი ცბიერი!
ფეხქვეშა ქელავს ოხერი,
აღამიანის რწმენასა!
მთლათ შეგვილახა სინდისი,
აღარ აყენებს ენასა!
კუდინი მიაღებინე,
გადამასქნილ ვანოსა,
ასოციოდე მათრახაც
ქუაზე მოიყვანოსა!...
სხვებსაც გადაკარ მათრახი,
გადარჯულებულ მუშებსა,
პური რომ ენატრებოდათ,
დღეს მიირთმევენ ნუშებსა!
უსაქმო მოძმე არ მოსწონთ:
„წავიდეს, მშიერიოა?
რას დაეთრევა უსაქმოთ
სულელი? ოხერიოა!...“

ნაძალადევი. ფრაქტიკოვანი ქუჩაზე,
ეშმაკო! ნახავ საშასა;
რეებსა შვრება გენაცვა,
უყურე მისსა თამაშსა!
მოხულიგანობს სულელი,
პატარა პლუტოკრატია,
მას ეზიზღება ძალიან
სოციალ-დემოკრატია!
თუნდ დადიოდენ უსაქმოთ,
არ ეცოდება დგმურები,
და ამისთ-ნა „ხაზენს“
სახეზე უნდა მურები!
გადაუქირე მათრახი,
საშასთვის მარგებელია,
კუდინი მიაღებინე,
რომ ხალხის მაენებელია!..

შმაგა.

პროვინციებიდან.

ს. უშაბათი. ძმაო ეშმაკო! გთხოვ მომიკითხო შენი მათრახის კუდი ბეჟანა და სიძე მისი იონა (სტრაჟნიკია), პირველი, როგორც წამქეზებელი, ხოლო მეორე, როგორც აღმასრულებელი ძალა. თან გადაეცი მათ „მაღალსტრაჟნიკობას“, რომ ღვთისგან მინიჭებულ უფლებას პირად ინტერესებისათვის ნუ ხმარობს.

მეთვალყურე

ზუგდიდი. თუმცა მოხაზულობა და მოფარგლულობა ჩვენი ქალაქისა ეგზომ დიდი არ არის, როგორც სახელის დაბოლოება ამბობს, მაგრამ სამაგიეროთ, ის ფრად ნაყოფიერ არს თავისი სათლელსახრავებით. ამასთანავე მოქალაქენი ზუგდიდისა დიდი მიმდევარნი არიან ეგრედ წოდებულის „კონცენტრაციისა“, მაგრამ კონცენტრაციის სხვა და სხვა „საფცქენელ მანქანათა“ ერთი პიროვნების ხელში მაგალითად: ქალაქის გაზით განათების საქმეს, საყანთრო გადასახადისა და ფურგონ-დროგების ბაჟის ბოქვას ერთი პიროვნების ხელში მოუყრია თავი. ვინ არის ეს პირი? რა საქიროა, რომ დავასახელო. მე ხომ ამას ქალაქის საყურადღებოთ ვამბობ და არა პიროვნების.

ისიც ისე.

ს. ლები. შენ გვევდრებით, ეშმაკო, რაქისკენ შემოიარო და ჩვენი სევდა-ვარამი გაგვიყო, გაიზიარო. მეტად გამრავლდენ, ძმობილო, ცხოვრების ნაძირალეები და მეცრემლეობა მე ბეჩავს იმათი ცქერით თვალეები. ხომ იცნობ ჩვენსა „სტარშინას“ ბერუკა ლობჟანიძესა, ამ ბოლო დროს რომ „გაისქნა“ და „იმისთანებს“ მისდევსა? ამ ვაჟბატონმა „შეისქნა“ სოფლის 400 ქანქარი, და ამ საქმეზე რა ხნობით კომისიაა შემდგარი. ერთი მონახე, თუ ძმა ხარ, იმ კამისიის წევრები და დაუმშვიდე „კუდინით“ აშლილი ტვინის „ნევრები“. ჰკითხე: რას აგვიანებენ ამდენ ხანს განჩინებასა, და თუ პასუხი ვერ მოგცენ, უცხუნე, გაძლევ ნებასა.

გაბო რიკნელი.

სუფსა. შ ივლისს ცნობილ ჩიჩილაკ კურიელის თაოსნობით შესდგა „წარჩინებულთა“ კრება. დღიურ წეს-რიგში შედიოდა ორი საკითხი: 1) სოციალ-დემოკრატების მოსპობა და 2) ბატონ-ყმობის აღდგენა. პირველი საკითხის შესახებ ხანგრძლივი კამათის შემდეგ გამოიტანეს შემდეგი შინაარსის რეზოლიუცია:

„ვიღებთ რა მხედველობაში, რომ ს. დ. თანდა-თან მრავლდებიან, რომ მათ წინააღმდეგ მთავრობა არავითარ ზომებს არ იღებს, რომ ამის მიხედული ადგილობრივი პრისთავიც ვარს ამბობს ჩვენი სურვილისამებრ გლახების გამათრახებაზე, ამიტომ ჩვენ საქიროთ ვცნობთ შედგეს პეტროვი და მივმართოთ ყოფილ გურიის გენერალ-გუბერნატორს, რომ იმან იშვამდგომლოს სადაც ჯერ არს ს. დ. მოსპობის შესახებ“. რეზოლიუცია ერთხმით მიღებულ იქმნა.

მეორე კითხვის შესახებ მიღებულ იქნა შემდეგი რეზოლიუცია: „თითოეული წევრი ამა პატივცემული კრებულისა ვალდებულია: შეძლებისამებრ ხელი შეუშალოს სოფლებში სკოლებისა და სამკითხველოების გახსნას და სცნობს რა საქიროთ და სასურველათ აღდგენილ იქნას ძველი „მამა-შვილური“ დამოკიდებულება ჩვენსა და გლახებს შორის ე. ი. ბატონ-ყმობა, წარჩინებულთა კრება გადადის მორიგ საქმეებზე*“.

ოლოლე.

კახეთ-ვახეთი. შენ გეხვეწებით, მოგვხედე ეშმაკო, კოხტა რქიანო! „გარეთ კახეთში მოფრინდი ვინძლო არ დაიგვიანო.

ჯერ „ფაშტალიონს“ იხილაე გზაზე შეგვხვდება ცხენითა, პირველათ იმას შეეხე შენი მათრახის წვერითა.

მერე „კუდინი“ ჩაასხი, ვიდრე შეატყობ ძლომასა და უთხარ: „ძმაო იაგო! ეხსენ „იმასთან“ ძრომასა“.

მას შემდეგ ხაშში გადადი „ჩუჩილიკა“ ინახულევი „კუდინი“ მიაღებინე მათრახიც მიაყოლევი.

„უღურმიშანებს“ ჩუჩილიკა! ვინ იცის, რას არ შვრებაო და ყველა ასე მოგვითხრობს მათრახი მოუხდებაო.

მისწრება.

სოფ. აბაშა (გურია) ძმაო ეშმაკო! მოდი ერთი გამოეწყვე ბოქაულის სამოსში და ინახულე ჩვენი სოფლის აზნაურები: ბ. კალოიანი და ა. კანდელაკი; თან გლახი აღექსიც დაიბარე. მართალია, ბოქაულთან კარგი მისვლა-მოსვლა და ნაცნობობა აქვთ, მაგრამ შენც გულახდით მოგიყვებიან ხალხის ავკაცობაზე ლაპარაკს. გეტყვიან: აქ მთელი სოფელი აბუნტებული, ყველას საკუთარი სტამბა-ბი აქვს, და თავისი ოჯახისათვის ფურცლებს ბეჭდავენო.

*) ე. ი. ჩხუბსა და ქეფზე.

გი. დევაძე, ცოტა არ იყოს, შეიმასქნილია იმი-
დან და გაიძახის: კალოიანების მოურავათ ამირჩია
ხალხმა და ახლა მოკვლას მიპირობენო. ხომ იცი ასე-
თი ხერხით რას შევბიან. არც არჩევა და არც სიკე-
დილი, რასაკვირველია, ფიქრადაც არავის გაუვლია.
ახლა უთხარი მოასვენოს ეს საცოდავი სტრაჟნიკები.
ბედნიერი.

სამტრედიან. ვინაიდან ჩვენი სამკითხველოს ბე-
დის ვარსკვლავი უკუღმა დატრიალდა და ადგი-
ლობრივმა „მოქალაქეებმა“ ვერ შესძლეს მისი შე-
ნახვა, გადასწყვიტეს: ძველი ჟურნალ გაზეთები და
წიგნები ტორგით გაყიდონ, ხოლო ანაღები ფულით
ახალი სამკითხველო გახსნან. როცა საქმე საქმეზე
მიდგა, გამოირკვა, რომ აღარც ძველი წიგნები და
ჟურნალ-გაზეთები ყოფილა თურმე სამკითხველოში.

ამას წინეთ ჯიბგირებისაგან მოტაცებული
გ. მ—კ—რ—ძე, როგორც გავიგეთ უპოვიათ „ნოვი
სეგეტის“ მახლობლათ „არდნის“ ყუთში დამწყვდეუ-
ლი. გიმოძიება სწარმოებს. დანარჩენებზე შემდეგ.
სატანა.

საფ. „ჩხენაში“. როგორც დაჟინებით ამბო-
ბენ, ამ მოკლე ხანში სოფლებებს ბოიკოტი გა-
მოუიმასქნიათ შემდეგი „საზოგადო.“ მოღვაწეთა-
თვის: ი. ხარებავა, მ. მიქელაძე გ. მელქაძე, ა. ზა-
რებავა, ა. რუხაძე, ქ. მელქაძე, ნ. მიქელაძე, ა.
ჩიქოვანი, იაგ. ხარებავა, ბ. და ე. წულებისკირები-
სათვის. მიზეზი გამოიმასქნილებისა გახლავთ უკი-
დურესი ვარჯიშობა განმამხიარულებელ მოქმედე-
ბებში.

ს—ა.

მუხაყრუა. როგორც გამოირკვა ამას წინათ
ეჭიშვებისაგან ხელით ავამტყოფათ შემოწმებული და
რაოდენიმე ქანქარ-გაკრული „ამხანაგი“ ო. ნ—ძე
უფრო სულით ავადმყოფი აღმოჩენილა.

ს—ა.

დაბა სამტრედიან. ბ. სამტრედიის მოქალაქე
ალექსანდრე ჯანელიძეს საშინელი მძიმე გულის
წუხილი აუვარდა მას შემდეგ, რაც მის ღუპნის წინ
გავლისთვის ვიღაც ვლენს ფული გადაახდევინა. მი-
ზეზი გულის წუხილისა ფულის მოუნელობლობა
არის. ამბობენ „კუდინის“ წვეთებმა შეიძლება უშ-
ველოსო.

სატანანა.

ჯურუყვეთელი „მაშინა“.

ჯურუყვეთის „მაშინა“*) ვარ
ბედმა გამომათრიაო
ხალხმა ლანჩხუთს გამაგზავნა.
ვერ გავსტეხე ხათრიაო.

გუშამ „ისეკენ“ სამი კაცი
ყველა ალალ-მართალიო
ესლა მინდა გამოვისნა
ზეგ სხვა „ისეკენა“ ახალიო.
გომახურში გადავკარი
მივალ ბენცელ-ბენცელითო
„ბერეგის“ ყაზილარებო!
ბრძოლა რომ ვერ შესძელითო.
მინდა სრულად დავივიწყო
ერთობის დრო წყეულიო
დედავ, დედავ რაფერ ჰქონდა
ხალხს თავი ავდებულო.
მარა ვხედავ ჩოუვარდენ
მგონი კოვში ნაცარშიო:
ხან ქრთამს ვიღებ, ხან „იმასეიქ“
შვილს გავყიდი ქანქარშიო.
ჯურუყვეთის „მაშინა“ ვარ
ბონძვერი, ახმახიაო,
ვინც რა უნდა იტრუშუნოს
არ წამაქრან ხახვიაო.

შხანკალა.

ნ ი ა ვ ს

ნიაგო, ცელქო ნიაგო,
წამიყვა შენი ფრთებიო!
გადამატარე მიდამო
ტყე-ქალა მინდორ-მთებითა,
და მიმიყვანე, ფრთა ლალო,
თავისუფლების მხარეში!
ამ სასიკეთო საქმეზე
შესცვალე შენი თარეში!
გასწი, გაღმიყვა, ნიაგო,
იმ სანეტარო მხარესა!
აქ ყოფნას ვარჩევ იქ სიკვდილს
და მიწას სასამარესა!..
და თუ სამშობლოს ოდესმე
ჩამოუქროლო ფრენითა,
ეს ჩემი ბედის ყვედრება.
აუხსენ მწარე ენითა...

ნ. ზომლეთელი.

*) ვერც რედაქციამ და ვერც ეზმაკმა ვერ გაიგეს რას ნიშნავს აქ სიტყვა მაშინა.

სამგზავროთ

სწარსეთის შაჰი

მაჭომედ ალი,
ქვეშევრდომებზე
უსომოდ მწურალი,
რეაქციითა
მირონ-ცხებული,
სამგზავროთ არი
გამსადებული.
სხანს თავრიზიდან
მოსულა ცნობა...
და გაჭქრა შაჰის
„კეთილი გრძობა“!
აღარა სუძრობს
ადირბევანი
და რეაქციას
მოსტესა ჯანი.
ილესავს კბილებს
მაჭომედ ალი,
უცხოეთისკენ
უპურიბ თვალი.
(ჩრდილოეთიდან
რო ელის შეელას,
ეს კარგათ ესმის
ამ ქაძად ყველას.)

როტბერ

სამგზავროთ მსადება.

სპარსეთი

ჩვენი მკითხველები, უეჭველია, ყურს მოჰკრავდნ იმ შემადრწუნებელ ამბებს, რომელიც ეს ორი-საზი კვირაა სპარსეთიდან მოაქვთ ჟურნალ-გაზეთებსა და დებეშებს. რეაქციის სიმშენიერეს გამოცდილი ქართველი მკითხველი, ადვილათ გაითვალისწინებს იმ ფაქტების საშინელებას, რომელსაც ფრთა გაშლილი სპარსეთის რეაქცია ატრიალებს თავისუფლებისათვის მებრძოლ ხალხის თავზე. მაგრამ, რომ უფრო საფუძვლიანი და დალაგებული იყოს სპარსეთის გაცნობა ჩვენი მდაბიო მკითხველისათვის, გადავსწყვიტეთ ამ ნომერს გავაყოლოთ დაახლოებით ქარტა სპარსთა სახელმწიფოსი და მასთან, მოკლე აღწერა, როგორც მდებარეობისა, აგრეთვე სპარსეთის ისტორიისა ვიდრე რევოლიუციის დაწყებამდე. შემდეგ ნომერში კი ვეცდებით მოკლეთ აღწერათ რევოლიუცია და რეაქცია სპარსეთისა დღევანდელ მომენტამდე

მდებარეობა სპარსეთისა. სპარსეთი მდებარეობს საქართველოდან სამხრეთისაკენ. მისი საზღვრებია: ჩრდილოეთით რუსეთი. (კავკასია, კასპიის ზღვა და თურქესტანი) სამხრეთით ავღანისტანი და ბე-

ლოჯისტანი. ¹⁾ აღმოსავლეთით ინდოეთის ოკეანე და სპარსეთის ყურე, ხოლო დასავლ. ოსმალეთი.

საფრცხე.*) სივრცე მთელი სპარსეთისა დაახლოებით უდრის 1,645,000 ოთხკუთხ ვერსს. მდებარეობა უმთავრესათ მთა-გორებიანია, მეტადრე განაპირა მხარეებში. უმთავრესი მწვერვალი სპარსეთის მთებისა—დემავენდი ხუთ ვერსსა სქარბობს სიმაღლით. შვაგული სპარსეთი მოფენილია უფრო დაბალი გორაკებით.

ჭაგა მეტის მეტათ სხვა და სხვა ნაირია სპარსეთის სივრცეზე. ზღვის ნაპირები (კასპიისა და ინდოეთის) უფრო ნატიოა, თუმცა ამ ორ ნაპირთა შორისაც დიდი განსხვავებაა. შვაგული სპარსეთი უფრო ხმელი და ცხელი ჰაერის პატრონია. საზოგადოთ, მთელსა და კერძო შვაგულ სპარსეთში წვიმები ძლიერ იშვიათად იცის. სამაგიეროთ, ზამთრობით მოდის დიდი თოვლი, რომელიც ნელ-ნელა დნება და რწყავს გაშენებულ მთის ფერდობებს. შვა სპარსეთში ჰავა უფრო მკაცრათ იცვლება, არა თუ მთე-

¹⁾ იყოფება ინგლისის ვაკლენის ქვეშ.
*) ცნობები ამოღებულია ბროკაუზ-ფერონის ენციკლოპედიური ლექსიკონიდან.

ლი წლის, არამედ დღე და ღამის განმავლობაშიაც, ვიდრე ზღვის პირის მხარეებში. მაგალითად ზამთარში ხშირად არის სიცივე— 25° ხოლო ზაფხულობით სიცხე— 50° . აგრეთვე დილით მზის ამოსვლამდე 10° , ხოლო შვადღეზე სიცხე 40° აღის.

მდინარეთა რიცხვი სპარსეთში მცირეა და მათ შორის გემების მიმოსვლა მხოლოდ ერთზე შეიძლება. შავსა და კასპის მდინარეები ზღვებამდე ვეღარ აღწევენ და ერთიან ან რომელიმე ტბას, ან ქაობებში ჰქრებიან. ამის მიზეზი სხვათაშორის არის ის მოვლენაც, რომ თითქმის სათავიდან დაწყებული, ხელოვნური არხებით სპარსელებს გადაჰყავთ მდინარიდან წყალი ბაღებსა და ყანების სარწყავათ.

მცენარეულობისა და ცხოველების მხრივაც სპარსეთი მდიდარი და მრავალფეროვანია. სამხრეთის ნაპირებზე თქვენ შეხვდებით ფინიკის პალმეებ-

სა და სხვა მრავალ ძვირფას ტროპიკულ მცენარეებს. მთის ფერდობები ბაღებით არის მოფენილი, რომლებშიაც ხარობს თითქმის ყველა ჩვენებური ხეხილები და აგრეთვე ლიმონი, ფორთოხალი, ზეთის ხილი, შაქრის ღერწამი და სხვ.

შავსა და კასპის მდინარეებში მცენარეულობაც უფრო ღარიბია, რადგან მთების შუა გაწოლილი ხეობების ნიადაგი გაჟღენთილია მარილით და მავნებელია მცენარეთათვის. სამაგიეროდ, რამდენათაც უახლოვდებით კასპიის ზღვის ნაპირებს, ბუნება იმდენათ მრავალფეროვანდება.

ცხოველები. როგორც მცენარეულობით, აგრეთვე ცხოველებითაც მდიდარია სპარსეთის ბუნება. ჩვენში კარგათ ცნობილ ნადირებს გარდა სპარსეთის მთებში შეხვდებით ლომებსაც და ვეფხვებსაც (მაზანდარანში).

მცხოვრებლები. თუმცა სპარსეთში საერთო აღწერა არ მოუხდენიათ, მაგრამ სპარსეთის მცოდნე პირთა გამოკვლევით მცხოვრებთა რიცხვი დაახლოებით 9, მილიონ სულს არ აღემატება. ეროვნების მხრივ სპარსეთი ერთობ აქრელებულია. უმეტესობას, რასაკვირველია, შეადგენენ სპარსნი, შემდეგ თურქები, ქურთები, ლიურები, არაბები, სომხები, ებრაელები, და აგრეთვე ქართველებიც.

თურქები რიცხვით მცირენი არიან, (აღერბეიჯანი) მაგრამ სახელმწიფო ცხოვრების მიდინარეობაზე დიდი გავლენა აქვთ, რადგანაც შახი სპარსეთისა მათი ტომისაა და აგრეთვე სამხედრო სამსახურშიაც უმთავრესად თურქები არიან, როგორც მეომარი და გულადი ხალხი.

სარწმუნოება. მიუხედავად ეროვნებათა ასეთი სიმრავლისა, სპარსეთი მჭიდროთ შეკრული სახელმწიფოა და ამის მიზეზი, მათი სარწმუნოებაა. დაახლოებით 90 პროცენტი სპარსელებისა ეროვნების განურჩევლად შიიტების სარწმუნოებას აღიარებს, 8 პრ. სუნიტებისას და 2 პრ. სხვა სარწმუნოებას.

მეურნეობა. სპარსელთა ცხოვრების უმთავრეს წყაროს შეადგენს მიწის მუშაობა. სთესენ პურსა, ქერსა, ბრინჯსა, ხაშიშსა და სხვ. პური სპარსეთში იმდენი მოჰყავთ, რომ ზედ მეტი მოსავალი საზღვარ-გარეთაც გააქვთ. უხვათ სთესენ აგრეთვე ბამბასა და თამბაქოს. მაზანდარანისა და ხუზისტანის პროვინციებში მოჰყავთ შაქრის ღერწამიც. მებაღეობა მთელს სპარსეთში ძლიერ გავრცელებულია. ძლიერ ბლომათ მოჰყავთ აგრეთვე ბოსტნეულობაც.

ვენახის მოშენებას მისდევენ უფრო სამხრეთის პროვინციებში, მაგრამ რადგანაც მაჰმადის სჯული ღვინის სმას უკრძალავს, ყურძენს ან ხილათ სქამენ ან ქიშმიშათ აკეთებენ და ან სიროპებს აყენებენ. მეღვინეობას კი მისდევენ სომხები და ებრაელები (შირაზი, კახინი, ისფაგანი და ხამადანი).

საქონლის მოშენება უფრო გავრცელებულია შვავულ სპარსეთში, სადაც მთები დაფარულია მშვენიერი საბალახოებით (იალადებით). აშენებენ უმთავრესათ ცხვრებს.

ანბნეშუქის მოყვანაც ძლიერ გავრცელებული იყო სპარსეთში ამ ბოლო ხანებამდე, მაგრამ ქიის ავადმყოფობამ ძლიერ დასცა ეს დარგი. ეხლა, რაკი ხმარებაში შევიდა გასინჯული თესლი, ისევ მოჰკიდეს ხელი აბრეშუმის მოშენებას.

სამთო მწვევალბა. სპარსეთში ძლიერ დაცემულია. საკუთარი ქარხანა-ფაბრიკები არც კი მოეპოებათ. არ არის აგრეთვე არც საქსოვი ქარხნები და უმთავრესი ნაწილი ფართელეულობისა უცხო ქვეყნებიდან შემოტანილია.

გზება. გზების მხრივ სპარსეთი ძლიერ ცუდ მდგომარეობაში იმყოფება. რკინის გზები თითქმის სულ არ არის, მაგრამ არც თუ უბრალო საეტლო გზებია კარგს პირობებში. მდინარეებზე ხიდების უქონლობაც ძლიერ უშლის ხელს წარმოებასა და ვაჭრობას. უმთავრესი საშუალება საქონლის გადა-

სატანათ ეს აქლემებია, რომლებსაც მრავლად შენვლებით სამხრეთ-აღმოსავლეთ პროვინციებში.

სავაწროუ ადგილ-მამულისა. სპარსეთი არ არის მჭიდროდ სასახლებული ქვეყანა. სამხრეთ-აღმოსავლეთ პროვინციებში (ქირმანი) ოთხკუთხ ვერსზე დაახლოებით 2 კაცი მოდის. ფარსისტანში, ხუზისტანში, ხორასანში და ირაქ-აჯემში ამავე მანძილზე მოდის 6 კაცი. სამაგიეროთ ჩრდილოეთ პროვინციებში (მაზანდარანში, გილიანში) და დასავლეთით (აღერბეიჯანში, არდილანში და ლურისტანში) თითო ოთხ-კუთხ ვერსზე მცხოვრებთა რიცხვა 14—20 კაცამდე აღის.

ქალაქები. უმთავრესი ქალაქები სპარსეთისა ჩრდილო და დასავლეთ პროვინციებშია. სპარსეთის სატახტო ქალაქი თეირანია, სადაც 200,000 მცხოვრები ითვლება. აღერბეიჯანის უმთავრესი ქალაქი თავრიზი (200,000 სულიმცხოვრებით) გაშენებულია ურმიის ტბის მახლობლად. ამავე რაიონშია ქალაქები: ურმია, მარაგა, ხოი და სხვ. ისპაგანი, სპარსეთის ყოფილი სატახტო ქალაქი უფრო შვავულისაკენ სძევს. იქითკენვე არის შირაზი, იეზდი, ქირმანი და სხვა.

სახელმწიფო წყობილება. მეოცე საუკუნის დაწყებამდე სპარსეთი წმინდა მონარქიულ დესპოტიას წარმოადგენდა, და ვინაიდან ამ წერილში გვინდა მხოლოდ იმ წყობილების გაცნობა, რომელიც რევოლიუციის დაწყებამდე არსებობდა, ამიტომ ბოლო ხანების ამბებს აღარ ვეხებით. შახის უფლება არაფრით არ იყო შეზღუდული, გარდა რამოდენიმე სასულიერო, ქურანზე დამყარებულ, კანონისა. ქვეყნის უმაღლესი გამგეობა მინდობილი ჰქონდა დიდ ვეზირს (სადრაზში) და 5—6 მინისტრს.

სახელმწიფო დაყოფილია 20—25 პროვინციათ, რომლებსაც განაგებენ გენერალ-გუბერნატორები, რა თანამდებობაზედაც უმთავრესათ პრინციები ინიშნებიან. მოხელეთა თავ-გასულობა და მექრთამეობა არსად ისე განვითარებული არ არის, როგორც სპარსეთში და ეს უკუღმართი ჩვეულება თავზე ატყდება დაბალ, გადაშხედელ, ხალხს. თითოეული მოხელე თითქმის ვალდებულია განსაზღვრული საჩუქარი მიართვას თავის უფროსს როადგილი შეინარჩუნოს და ყურადღება დაიქსახუროს. მაგრამ ის ამ ძღვენს, რა თქმა უნდა, ჩვეულებრივ, კანონიერ გადასახადთან ერთად ახდევინებს ვისიც ჯერ არს. ამიტომ ზედმეტი გადასახადი უდრის ნამდვილის ორ შესამედს. რამოდენიმე საუკუნეა ამ უსამართლობას ითმენს სპარსელი ხალხი.

სახელმწიფო ბიუჯეტი სპარსეთისა უდრის 14 მილიონ მანეთს და იხარჯება უმთავრესათ: ჯარზე, შახის ოჯახობაზე, სასულიერო პირებზე, პრინციებზე და მცირეოდენი სკოლებზედაც.

სამხედრო ძალა. ძველათ მრისხანე და ძლიერი სპარსეთი, რომლისგანაც საქართველოსაც ხშირათ ახსოვს აოხრება-აწიოკება, დღეს აღარავისათვის საშიშ ძალას აღარ წარმოადგენს. მის ძლიერებას შეადგენს: 1) მუდმივი ჯარი; 2) მუდმივი მილიცია და 3) დროებითი მილიცია.

მუდმივი ანუ რეგულარული ჯარი (ნიზამი) შესდგება ქვეითი რაზმებისაგან, რომელშიაც უნდა ირიცხებოდეს 63,700 კ, მაგრამ ირიცხება 13,000—20,000. ამის მიზეზია ჯარის უფროსთა ოქროს მოყვარება. ისინი ქალაღზე მეტს ანგარიშობენ და ამით კარგა ბლომათ ფულს რჩებიან.

არტილერია, შესდგება სულ 6,000 კაცისა და დაახლოებით 360 ზარბაზნისაგან. თეირანში სდგას მხოლოდ 4 ზარბაზანი.

ცხენოსანი რაზმი შესდგება სამი პოლკისაგან, რომელთა საერთო რიცხვი უდრის 1,000 კაცს. ამათგან ერთი პოლკი აღზრდილია ნემეცურათ, ხოლო ორი გაწვრთნილია რუსის კაზაკების მაგვარათ.

მუდმივი მალიცია. მუდმივი მილიცია შესდგება 7,000 ქვეითა და 12,000 ცხენოსანი მეომარისაგან. ქვეითი ჯარი სდგას ხორასანში, გილიანში და მახანდარანში.

ღრუბით მილიციას შეადგენს მხოლოდ ცხენოსანთა რაზმი, რომელიც სდგება ომის დროს და უდრის დაახლოებით 75,000—150,000 კაცს.

მეფე ისტორიის სწავლისა. პირველი სახელმწიფო ირანისა დაარსდა დაახლოებით მე-VII საუკუნეში ქრისტეს დაბადებამდე. ეს იყო მიდიეთა სახელმწიფო, მაგრამ მე-VI საუკუნეში ქრისტ. დაბადებამდე მიდიელები დასძლიეს ფარსებმა (ფარსისტანი) და დაარსეს სპარსეთის სახელმწიფო.

პირველი მეფე სპარსთა იყო კირი (558—529 წ.). კირმა დაიპყრო ირანის მთელი აღმოსავლეთი და აზიის დსავლეთი ნაწილი. მისმა მემკვიდრე კამბიზმა (526—522) მამის სამფლობელოს მიუმატა ეგვიპტე და ეფიოპია, მაგრამ კამბიზის სიკვდილის შემდეგ სახელმწიფო დაინგრა და მხოლოდ დარიიმ (521—486) დააცხრო აჯანყება და წინაპართა სამფლობელოს შემატა შევსულ აზიისა და ინდოეთის ზოგიერთი პროვინციები, ხოლო დასავლეთით გადავიდა ევროპაში და დაიმორჩილა ბალკანეთი. დარიის მეფობაში ძლიერ მოწესრიგდა სახელმწიფოს მართვა-გამგეობა და მეურნეობა. მან შემოიღო ოქროს ფულის ხმარება. დარიიმ დაპყრო სპარსეთი პროვინციებათ (20—30), რომლებსაც განაგებდენ სატრაპები. სატრაპთა მოვალეობას შეადგენდა უმთავრესათ ხარკების მოკრეფა თითოეულ სატრაპს ახლდა მეფის მდივანი, რომელიც გადასცემდა მას მეფის ბრძანებას. წელიწადში თითოჯერ პროვინციებს ჩამოივლიდენ განსაკუთრებული ინსპექტორები, („მეფის ყურები და თვალები“) რომელნიც რევიზიას უშვებოდენ სატრაპთა მოქმედებას.

დარიის შემდეგ სპარსთა სახელმწიფო რამდენიმეჯერ შეირყა და დასასრულ დარიი მე III დროს (336—330 წ.) სრულიად დაიპყრო ალექსანდრე მაკედონელმა.

ალექსანდრეს სიკვდილის შემდეგ მისი სამეფოც ჩქარა დაიშალა და სპარსეთი მესოპოტამიასთან ერთად დაიპყრო პარფიის მეფე მიტრიდატე I-მა.

მიტრიდატის შემდეგ, როგორც სამეფომ ისე, სამეფო გვარეულობამ დიდი ცვლილება განიცადა:

არზაკიდების ხელიდან ტახტის მემკვიდრეობა გადავიდა სასანიდების ხელში. მხოლოდ ხოზროი I ანუ შირვანის დროს (531—579 წ. ქ. შემ.) სასანიდების სამეფო დადგა განვითარების გზაზე. გარდა იმისა, რომ ხოზროიმ ძლიერ გააფართოვა სახელმწიფოს საზღვრები და მოიპოვა დიდი გავლენა, სახელმწიფოს შინაური წყობილებაც ძლიერ გააუმჯობესა. უკანასკნელი საბერძნეთის ფილოსოფოსნი, ბიზანტიიდან დევნილნი, აქ, სპარსეთში აფარებდენ თავს. თითონ ხოზროი თავის ძლიერებას აწყარებდა კონსერვატიულ ელემენტებზე (ანაურობა და სასულიერო წოდება). შვილი ხოზროისა ხორბიზდ მე IV მეტი თანაგრძნობით მოეკიდა დაბალ წოდებას და მონიდომა განებეივრებულ თავდაზნაურობისა და სასულიერო წოდების ალაგმვა, მაგრამ დამარცხდა და სატუსალოში გარდაიცვალა.

ხოზროი მე II-ს მეფობა ძლიერ ხიფათიანი გამოდგა სპარსეთისათვის. ბიზანტიასთან ომის შემდეგ სპარსეთში იფეთქა აჯანყებამ და ხოზროი სიკვდილით დასჯილ იქნა.

ამ დრომდე სპარსები აღიარებდენ ზოროასტრის სარწმუნოებას, მაგრამ ამ ხანებში არაბეთიდან დაიძრა ისლამი (მაჰმადის სარწმუნოება) და სასანიდების სამეფოში შემოიჭრენ არაბები (637 წელს) არაბთა შემოსევის ნაყოფი იყო უმთავრესად მაჰმადის სარწმუნოების მიღება. ამ ხნიდან კვალად აღორძინდა სპარსეთის მწერლობა და ნაციონალური ცხოვრება.

თურქების შემოსევა. (თურქები და სელჯუკები). 1030 წელში თორღულ-ბეგისა და ჩაქირ-ბეგის წინამძღოლობით ირანს შემოესიენ თურქ-სელჯუკები. განხეივრების ჯარი სასტიკათ დაამარცხეს სელჯუკებმა. 1054 წელში სელჯუკებმა დაიპყრეს ადერბეიჯანი 1072 წელს სრულიად ირანის სამეფო ტახტი დაიპყვიდრა მელიქ შახმა. დაუუძღურებულნი სახელმწიფო ცოტა მოღონიერდა. მან დაიპყრო სირია, სომხეთი, 1071 წ. ტყვეთ წამოიყვანა ბიზანტიის იმპერატორი იბრძოდა საქართველოში, მცირე აზიაში, ბუხარაში, ასე რომ, მელიქ შახის სამფლობელო გაქიპული იყო ჩინეთის საზღვრებიდან სტამბოლამდე.

მელიქ შახის შემდეგ სულჯუკების სამეფო თანდათან დაუძღურდა და დაინგრა.

მონგოლთა შემოსევა. 1218 წელს სპარსეთის აღმოსავლეთ საზღვრებს მოადგა ჩინგის-ხანის ლაშქარი. შახი მაჰომედი დაიბნა და უკუ იქცა. მონგოლებმა დაანგრიეს და გაანადგურეს სპარსეთის ის ნაწილები, სადაც მათმა ლაშქარმა გაიარა. გადათელეს მიდია, ადერბეიჯანი, კავკასია, და გადავიდენ რუსეთში. მონგოლების შემდეგ დაიწყო სპარსეთში შინაური ბრძოლა და განხეთქილება, ვიდრე ლანგ თემურის შემოსევამ არ მოუღო ბოლო განხეთქილებას.

ახალი სწავლეთი. 1499 წლიდან სპარსეთში გამეფდენ სეფევიდები, სახელმწიფო ენათ გამოცხადდა სპარსული, ხოლო სარწმუნოებათ შიიზმი. შაჰინ-შახმა ისმაილმა 1500 წლიდან შეაერთა

სპარსეთის ყველა პროვინციები, დაიპყრო ხორასანი და 40000 შიიტის წამებისათვის სასტიკი ომი გამოუცხადა ოსმალს. ოსმალს სულთანმა დაამარცხა ისმაილის ყიზილბაშები, მაგრამ მხოლოდ მესოპოტამიის და სომხეთის მითვისებით დაკმაყოფილდა. სელიმის სიკვდილის შემდეგ ისმაილ შახმა დაიპყრო საქართველოც.

1582 წელს ხორასანის ყიზილბაშებმა შაჰთაგმა მოაცხადეს თავიანთი ნამესტნიკი აბბასი. 1586 წელს შახი აბბასი სრულიად სპარსეთის გამგე შეიქნა. აბბასმა დააარსა მულმღივი ჯარი შეკრებილი სხვა და სხვა პროვინციებიდან, დაიპყრო უზბეკები. 1607 წელს დაიმოჩილა აღდებეჯანი, შირვანი და საქართველო. შაჰი აბბასი ძლიერ სასტიკი და იქვიანი კაცი იყო. მოაკვლევინა თავისი უფროსი შვილი და დააბრმავა ორი დანარჩენი.

1732 წელს თურქ-კაჯართა რაზმის წინამძღოლმა ნადირმა გადააყენა შახი ტახმასპი და სამეფო ტახტზე აიყვანა შვილი იმისი აბბას მე-III, რომლის სიკვდილის შემდეგ (1736 წ.) თითონ ავიდა ტახტზე ნადირ შაჰის სახელით. ნადირ შახის დროს სპარსეთი მოლონიერდა, მაგრამ უკიდურესმა დესპოტიზმმა ბევრი მტერი გაუჩინა შახს და ის მოკლეს მისმა აფშასებმა.

ამის შემდეგ კვლავ დანაწილდა სპარსეთის სახელმწიფო. ამით ისარგებლა კაჯართა თავადმა ალა მაჰმადმა. გადავიდა მაზანდარანში და რამდენიმე წლის განმავლობაში დაიპყრო მთელი სპარსეთი. 1744 წელს ალა-მახმადმა ალყა შემოარტყა ქირმანს, სადაც სპარსეთის შახმა თავი შეაფარა, და აიღო ქალაქი. ალამ ბრძანება გასცა ქირმანის ქალები ჯარისკაცებისათვის გადაეცათ, ხოლო კაცებისთვის თვალები დაეთხარათ. მას წარმოუდგინეს 7,000 თვალი, რომლებსაც თითონ ალა-მახმადი წონაგადა და თვლიდა.

დაუმორჩილებელი დარჩა ალას მხოლოდ საქართველო, საიტყენაც გამოილაშქრა 1795 წ. ეს საზარელი ფურცელი საქართველოს ისტორიისა აღბათ ეკოდინება ჩვენს მკითხველებს. 1797 წელს ალა-მახმად-ხანი მეორეთ გამოემართა საქართველოსაკენ, მაგრამ მისმა მსახურებმა გზაში მოჰკლეს.

შახი მუზაფერ-ედინი,

მეცხრამეტე საუკუნის ისტორია, ეს სპარსეთის დაქვეითებისა და დაუძლურების ხანაა. ამ ხნის განმავლობაში მან წააგო რამოდენიმე ომი და დაჰკარგა რამოდენიმე მნიშვნელოვანი პროვინცია.

1896 წელს, შახი ნასრ-ედინის მოკვლის შემდეგ, სამეფო ტახტზე ავიდა შახი მუზაფერ-ედინი.

ამით ვათავებთ პირველ წერილს და შემდეგ ნომერში ვეცდებით გავაცნოთ მკითხველებს ახალი ხანა სპარსეთის ცხოვრებისა, რომელიც დაიწყო მუზაფერ-ედინის მეფობის ბოლო ხანებში და გრძელდება დღესაც ჩვენ თვალ-წინ.

№.

ორი წამალი.

შენ გენაცვალე ეშმაკო
შენი მათრახის ქირიმე
ბევრი მინახავს მაგისგან
ანაკენეს, ანატირი-მე.

ვადიდებ სპერმაკუდინსაც
მეტათ რომ უებარია,
ყველა გაჰკურნა გონებით
ვისაც კი ხელი დარია.

ამ შენის ორი წამალით
ავლაბრელებსაც ეწვიე,
გზირსა, ნაცვალს და სუდიას
მათრახით წამოეწიე.

მამასახლისსა კუდინი
აყლაპე სამი უნცია,
რადგან ამ ბატონს ახალი
კანონი გამოუცხვია.

თუ სადმე შეხვდა ამ გმირსა
ვალა გასული ლისტია
არას გიშველის გადახდა,
თუ ერთი შემოგიტია.

იქიდან ნაძალადევი
გადმოხტი შენის ფრთებითა
გაჰკარი ვირ-თხას მათრახი
კამეჩს რომ ებრძვის რქებითა.

კუდინის მწვავე წვეგები
შეასვი სულით სნეულსა
იგი განკურნავს უეჭვით
გონება გადარეულსა.

შემდეგ ავქალის ქუჩაზედ
ნელ-ნელა ჩამოიარე
არტიტ მერექმეს, წამალი
ორივე გაუზიარე.

პირველ იკითხე ლევანი
და ასვი კარგა რიგითა,
მერე მის გაწრთენილ ალექსის
დაუსხი ჩაის ჭიქითა.

შენ გენაცვალე ეშმაკო
შენი წამლების ძირიძე,
შენი შემკოდე მრავალი
მინახავს ანატირი მე

თითონ იცის.

დაგვიანებული პასუხი

ბ. სოფლის მასწავლებელს.

ბ. „მასთალებლო“! ჩემს ლექსში, („ეშმაკის მატრ.“ № 29) ვამბობდი, რომ 1) თქვენი წერილი („ნიშად.“ 41 №) „რეაქციის დანაბერია და 2) ამით თქვენ ცდილობდით მსგავსად ბ. ხეობელისა თქვენს თანამოაზრეთა შორის „ქეშმარიტი ფედერალისტის“ სახელი დაგმვსახურებიათ; ხოლო ეს უკანასკნელი რას გულისხმობს, ამის გაგება შეგიძლიათ თუნდ იმავე ხეობელის ბიოგრაფიიდან. (ბანკში თავის ამოყოფა) დიახ, ეს ბრალდებები წამოგიყენეთ მე თქვენ და კიდევ დაგიმტკიცებთ. თქვენ სწერთ (ნიშ. № 46): „თუ, როგორც ბრძანებთ, მიცანით ვინცა ვარ, მაშინ „დიდი ხნის დუმილიც არ უნდა დაგეწამებიათ“. საქმეც ამაშია ბ. „მასთალებლო“, მე თქვენ გიცნობდით და საუბედუროთ დღესაც გიცნობთ. მარა მაშინ, იმ ნეტარ დროში, რომლის დასამტკიცებლათ თქვენ სიტყვები არ გყოფნისთ, სულ სხვა იყავით, სხვა ჰანგზე მღეროდით; მართალია მოძრაობის ბელადების მსოფლმხედველობას არ აღიარებდით, მარა პატიოსან იდეურ მოწინააღმდეგეთ მაინც ჩანდით. (ეს ისეთი კომპლიმენტი არ გგონოვსთ, როგორც თქვენ სილოვანს შეკადრეთ), ასეთი უწმაწური რაზ არასოდეს არ მსმენია თქვენგან და მართალი გითხრათ არც მოველოდი, მარა „ნიშად“ № 41 დამარწმუნა, რომ თქვენც ბ. „მასთალებლო“ „ქეშმარიტი ფედერალისტი“ ყოფილხართ. ან შეიძლება თქვენზე იმ წრემ იმოქმედა, რომელშიც ამ ბოლო ხანებში მოხვდით? შეიძლება. ხეობელსაც აკი ასეთი საჯაყი საქმე დაემართა! მისივე კალმის დანაწერით დაუმტკიცეს, რომ ერთობის დროს რაზმელებით აღტაცებაში მოდიოდა, ასე მოგივიდათ თქვენც. თქვენი ამბავი რომ ვიცი ბ. „მავთალებლო“, ერთი შემოკურთხების შემდეგ, მეტყვეობით სხვის გულში აფათურებთ ხელსო. მე კი გკითხავთ: თუ თქვენ „თეფზივით არ სდუმდით“ და ქამანდები დამალული არ გქონდათ, რათ დღემდის არ ამოიღეთ ხმა? სად იყავით მაშინ, როცა თქვენგან გამოქვეყნებულ „ფაქტებს“ თქვენის განმარტებით ადგილი ჰქონდა? დღეს განა, როცა ხიშტები დაინახეთ თქვენს უკან, მაშინ აკაკანდით?

„დამისახელო ჩემი ცხოვრებიდან ისეთი ფაქტი, რომელიც ამ საზიზღარ ბრალდების (ქვეშ გაგებას) ამართლებდესო“ მაძლევთ წინადადებას (ნიშ. 46.) გისახელებთ: ამას ამტკიცებს თქვენი სამი წერილი, რომელიც მოათავსეთ „ნიშადურის“ 41, 45, და 46 ნუმრებში. ამ წერილებით თქვენ ბ. „მასთალებლო“, ფეხქვეშ გაგავთ თქვენს მემარჯვენე თანამოაზრეებს, სილოვანსა და მისს კამპ. და მასთან ერთათ, მათთან თანხმობით აშკარაა ხელს აწერთ მის „მკვლელებს და მცველებს“? ბანა თქვენი დაცვა და რეკლამის გაკეთება ძირდება სილოვანს „მკვლელების“ ავტორს? მარა თქვენ მშვენიერათ გრძნობთ „სად ზამთრობენ კიბოები!“ „კიბოებით“ ავსილია თბილი დაწესებულებები, რომელნიც სარგებლობენ რა რეაქციით, გარდა „თავისიანებისა“ ყველას კარში ერეკებიან. მოიგონეთ ქუთათური „ზუბრთა სკოლის“ ამბავი და ბევრი კიდევ სხვა. გკითხავთ, რათ გადასტურეთ „ნიშადურში“ — მლიქნელობით, თუ სიმართლის სიყვარულით? ცხადია პირველით. ამხაირათ ჩემს ლექსში გატარებული ორი ზრალდება დაგიმტკიცეთ. ესლა კიდევ წამოგიყენებთ ორს ახალს და აათავც დავისაუთებთ.

ამხ. პლებეის საპასუხო წერილში (ნიშ. 45), თქვენ სხვათა შორის სწერთ: „ვანა მთელმა ხონმა არ იცის, რომ მ.ო.ს სამმა ოთხმა ორგ. წევ. გადაუწყვიდა სიკვდილი, მხოლოდ იმიტომ, რომ ამ შავ-ბნელ რეაქციის დროს, განადგურების თავიდან ასაცილებლათ, ხალხს ურჩია მთავრობისათვის დროებით მორჩილება გამოეჩადებინა“ ო. ბ. „მასთალებლო“, თქვენი „სიმართლის მოყვარეობა“ აქ მივიდა თავის ლოდიკურ დასკვნამდე. თქვენ ამ სიტყვებით ჯაშუშობასაც ეწვეით და კიდევ სტყუით.

დღეს-დღეობით შეუძლებლათ მიგვაჩნია ამ საქმეზე აშკარა კამათი, მაგრამ ამას კი გკითხავთ: რით უზასუხეთ თქვენ ინ-ჩ-ქეს და განს, რომელნიც თქვენი „ფაქტების“ დასარღვევათ სამედიატორა სამართალში გიწვევდნენ? თქვენ ცხადია კარგათ გცოდნიათ, რომ რაზმედაც მედიატორნი თავისუფალ პასუხს მოგცემდნენ, ის პრესის საშუალებით მოუხერხებელია და აკი ასე ურცხვათ სარგებლობთ თქვენთვის ხელსაყრელი დღევანდელი მომენტით.

დასასრულ მინდა ორიოდ სიტყვა კიდევ გითხრათ: თქვენ ფრჩხილებში ჩასმულ პოეტ-ბელეტრისტს მიწოდებთ, დამკინით. ნება თქვენია, ხოლო მე უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემის ნაწერებით, ღრვად დაწმუნებული ვარ, გარყვნილება მაინც არ შეიძლება მწერლობაში და საზოგადოებაში, ხოლო თქვენს ორიოდ სტრიქონს კი ბ. „მასთალებლო“, როგორც ხედავთ, საძაგელი სუნი ასდის.

გ. მალაქიაშვილი.

ფოთის ამბავი.

გამშრალი ნერწყვი. საფუთო გადასახადების მოლოდინში ფოთის უზრავლებს ღამის ნერწყვი გაუმრთო. უოველგვარ იმედებს იმაზე ამყარებდნ და დახეთ უბედურებს, ეს „ციური მანანა“ არც ისე ადრე გადმოეფლინა ნერწყვ გამშრალ მოღვაწეებს, როგორც მოელოდნ. დღეს მდგომარეობა ასეთია: უზრაველთა მდა უკიდურესმდე განვითარებული, კასა ზედმიწევნით ცარიელია, საფუთო გადასახადი შორეულ „ქორიზონტზე“, ხოლო ჭამა აუცილებელი.

ჭზა ერთი-და დარჩა გასაჭირიდან გამოსასვლელათ: „ნალოკები და ზოლიცა! ხშირია ისეთი შემთხვევები, როცა „ნალოკებს“ უსაფუძვლოთ ახდევიებენ, მაგრამ უზრავას რა საქმე აქვს სახლი დაეცრა ვისმეს თუ განსრახ დაუნგრის?

ახალი საფუთო გადასახადი. თუ ვინცობა, ნიკოლასის „საფუთო“ გადასახადი ვერ გავიდა ან ძლიერ დაიგვიანა, მაშინ ქალაქის სანიტარებს განუზრახვით დააწესონ საფუთო გადასახადი ქალაქის ქუჩებში უზვად გაბნეულ მძორებზე. თუ ფოთის ამისი ნება დართეს, მაშინ მის ბედს „ძალი ადარ დაჭეუეს“, ახლა კი აუარებელი ძაღლების ზროვები ირევიან ქუჩებში მძორების საძიგონათ. თუ სანიტარების დირსება მძორების გამრავლებში გამოიხატება, მაშინ ფოთის სანიტარებს დუნიაზე ბადალი არ ეფილებათ.

შენობათა კონტენტრაციან. ცნობილი „ღლასნი“ ანდრი ვვანია და ცნობილი „ბურჯუა“ მისა ალხაზოვი უკვე კარგა ხანია შეუდგენ „ჩაღის ფასათ“ ფოთის შეძენას. თუ კვლავაც ასე კენერგიულათ იმოდვაწეს, მალე მთელი ფოთი მათი იქნება და ნიკოლასე მათი თავი ანუ, რაც ერთი და იგივეა, ისინი იქნებიან ნიკოლასის ფესები. კონტენტრაციან შენობათა მხოლოდ საქმით სწამთ ამ ვაგუბატონებს, სიტუვით კი წინააღმდეგნი არიან, ვინაიდან „სიტუვაზე“ ფედერალისტობა სასარგებლო ხელობა და საქმით კონტენტრაციის მოხდენა.

„გველსა ზვრელით გამოიყვანს“... სიმონ კიდურაძეს ისეთი მოჭარგული ენა აქვს და ისეთი მომჯადოებელი კილო, რომ წყლიდან მუდამ მშრალათ ამოვა, და არასოდეს არც წვადს დასწვავს, არც შამფურს. ახლაც ისე მოუქონა თავი „მის მუშებს“ რომ თითქმის უკვლას მთაწერია ხელი. მუშებიც, მართლაც, ისეთი უურთაფლიანი შესვდა ბატონ სიმონს, რომ:

სიტუვა მისი ჩანადხი,
ჩაიკურა, ჩაიშქრა
და მხილება (იქ რა იცის)
არც კი ვიცი თ საით გაქრა.

„მაქვისტობა“. ეს ახალი ხერხია დღევანდელ ფოთის ცხოვრობაში. ზინგერის მუშებმა მართლაც, დახირე-

ბათ ჩატარეს გაფიცულ ამხანგათა დახმარება, მაგრამ არც მათ აყენებს კარგ დღეს აჭაური შემუღვეიხი.

თუ ვინცობა, მუშა არ არის, სასურველია მაშინვე ჩაუდობენ ჯიბეში მაქვას და ამგვართ, „ქვრდობაში დაქვრიდს“ ითხოვენ.

ასეთი ამბავი უკვე გამოხახორიკდა.

ვოლდემარი.

დეპეშები

ფოთი. უზომოთ ასიცხდა. საღხი მოღს გაუწვა. უკრავს ახლად შედგენილი ფელარმონიული ბაყაუთა სოზოკადობის ორკესტრი. „სეკუნდაბით“ თავ-მოძლეებელი „ღამები“ თითქო დაბმული ივენენ კლებში გათენებადუ ბანქობენ.

ჭიათურა. გედევანის ამბავი მთელი დაბის უურადღებს ინერობს. 4 ივლისს სტრაუნციკებმა მოასწრეს და დაჭირეს, მაგრამ ისევ განთავისუფლეს. უკვლავანზე ასეთ ლექსიც კი მოიგონეს და მდერაან:

„გედევანს „ცოლი“ გაქტა
ვნახეთ ჩვენი თვალითათ,
გედევანი უკან მისდევს
დაყანგული ხმალითათ.
თუ გედევან გაიკურნის,
ეს „ეშმაკის ძლითათ

ქო ბატონი.

სად. სამტრედიან. ამას წინათ წესიერების დამცველებმა მოინდომეს „დაიმასქნებული“ ვაცონის გადაიმასქნა. „ბავაჯის“ რაიონიდან მისცვივდენ „გესოფხიკ“ დუნდუას. მესილეთაგან ახადებმა ქანქარმა საქმე გამოაკეთა.

„სატანა“.

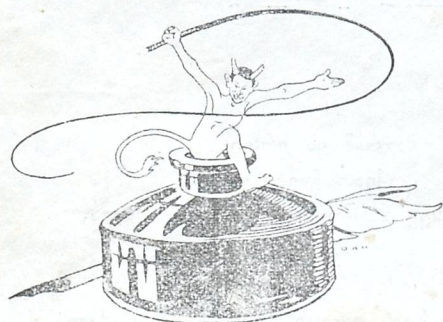
რედაქციისაგან.

კორესპონდენციები და წერილ-წერილი ლექსები, რომელთა დაბეჭდვას რედაქცია ან შესაძლებლათ, ან საჭიროდ არა სკნობს, ფოსტაში გამოცხადების შემდეგ აღარ იწეება.

წერილი რედაქციის მიმართ.

„ეშმ. მათრ.“ № 27 *) აბხეული კორესპონდენტი კაკაბი სასტიკად შეურაცხყოფს, რისთვისაც ვიწვევ მას სამედიატორო სასამართლოში. ჩემის მხრით ვასახელებ მასწ. გ. ფაჩულიას; დათიკა ჩხეიძეს და გიორგი კვაშალს. დეე ამათმა მიუღღმოდმა თვით გამორკვევამ გააგებოს მთელს ქვეყანას. დიომიდე ბასილაიშვილი.

*) ვაუწყებ ბნ დიომადე ბასილაიშვილს, რომ „ეშმ. მათრახის“ 27 ნომერში არც მათი პატრიცემული სახელი და არც კაკაბის კორესპონდენცია არ არის მოხსენებული და ბეჭდავს რა ამ წერილს, „ეშმაკმაც“ არ იცის რა ბრალსა სდებენ კაკაბს. რედ.

„ეშმაკის მათრახის“ ფოსტა

სვირი ფუტკარს. თანაკიკრძობთ, მაგრამ სვირის სადკურზე „გუდებოს დაჩუტვას“ შესახებ მოწერილი ამბავა არ დაიბეჭდება, რადგან სახელს არ აწერთ.

გამოცანათა ავტორებს. რედაქცია ვერ დაბეჭდავს ისეთ გამოცანებს, რომელსაც არ ახლავს მკირე განმარტება გამოსაცნობი პირისა და მისი ნახდვლი სახელწოდება.

გზირი ი—ს. ძლიერ მადლობელი ვიქნებით, მაგრამ რაც შეძლება მწუხრეთ, ვინაიღ ნ

„გრძელი სიტყვა მოკლეთ ითქვის შიირია ამით კარგი.“

ჩვენში მოკლეს აგრძელებენ და გვაშორეთ მეტი ბარგი.

ოჯურბეთი საწამლავს. არ დაიბეჭდება.

ლანჩხუთი ქეტიკირს. თქვენი ლექსი „ლანჩხუთელი ბარიშნა“ არ დაიბეჭდება. სახიფათოა.

სამბრდლი კიკოლიკს. არც თქვენი ცნობა დაიბეჭდება რადგან საკმაო საბუთი აკლია.

ძუთანი ილიას. თქვენი გამოცანა არ იბეჭდება, რადგან რედაქციამ არ იცის ვინ არის ეს პირი,

ხონი ხონის-გან. „მათხონჯური“ ლექსი არ დაიბეჭდება.

ძუთანი კირ. გუბელს. თქვენი ლექსი „მერცხალს“ არ დაიბეჭდება.

ნოვოროსია. პროლეტარს. არ დაიბეჭდება.

სუფსა. შუშანიკეს, შეიძლება ქნი მაკა გურიელი უარესესაც შერებოდეს. მაგრამ თქვენ წერილს ვერ დაბეჭდავთ, ვიდრე მეტი საბუთი (და თანაც ვინმე რედაქციის სანდო პირისაგან დამოწმებული) არ გვექნება.

მისაილოვი. შეგვგრემალს. თქვენი ლექი არ დაიბეჭდება, რადგან არ არის მოხსენებული ინიციალების ნამდვილი ვინაობა.

ხიღისთავი. (პაქესოული) დილაშვიდობის. თქვენი ლექსი: „მონარქისტების ლოცვა“ არ დაიბეჭდება რადგან ერთობ თავისუფალ კილოზეა აშენებული. თქვენ ალბათ ხელს არაფერს გიშლის წერაზე, მაგრამ სულ სხვაა ჩვენი საქმე. მოგვაწოდეთ უფრო შესაფერო და ადგილობრივი.

მურმილს. გურ გაგარჩიეთ და გადავეით ექსპერტ ეშმაკთა კომისიას წასაკოთხავათ.

მუხიანი. პიბინაშვილს. სადგურის უფროსი თანაშემწე მუქლადის შესახებ წერილი ჯერ-ჯერობით არ დაიბეჭდება.

სოფ. გაღღები. შაშიკოს საქაროა რედაქციამაც იტოდეს ვინ არის ის „ერდიშელი“, რომელსაც ასე ლანძღავთ, წერილი არ დაიბეჭდება.

პ. სანდრო. თქვენი ლექსი „ურმული“ არ დაიბეჭდება.

ს. ატანა. ისკანდერს. თქვენი ლექსი „მ. გერონტის“ არ დაიბეჭდება.

ს. ატანა. გერონტის. თქვენი შეკითხვა ისკანდერის შესახებ არ დაიბეჭდება.

ეოველკუარეული იუქორისტული
კარკატურებიანი ყურნალი

„ეშმაკის მათრახი“

მთელი წლით ღირს 5 მან.
ნახევარი წლით 3 „
ერთი თვით 50 კ.

ვინც მთელა წლით გამოიწერს გასული წლის ეშმაკის მათრახის ეველან ნამრები უფასოთ გაეგზავნება.

მიიღება დასაბეჭდი ბანცხადებები: სტრიქონი პეტიტი-სა უქანასკნელ ბგერდზე 20 კ.

რედაქციასთან მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე 11-დან 12 საათამდე შრომის ამხანაგობის სტამბაში. რუსეთი ქუჩაზე № 3.

**მოითხოვეთ
ჟველგან**

გ. ლალიკის და ამხანაგობის საუკეთესო ქარხნის წვადი!

გემო და არომატი მშვენიერი აქვს.

ქარხანასთან დეკორატიული მცენარეებით ლამაზათ მორთული აივანია, სადაც შეიძლება ყინულივით ცივი წყლის სმა.

ქარხანა იმყოფება გოფოინის ჰრესპექტზე, მანთაშევის სსხში. ტელეფონი 411. (13—7)

კეთილშობილური შანტაჟი;

ქველ-მოქმედება!

როგორც გორიდან
და სურამიდან,
აგრეთვე ბაქო-ბალახარიდან,
გინდ ბათუმიდან,
ქიაურებიდან
ოზურგეთიდან თუ ხაშურიდან,
არა მგონია
ფაქტებს ბერავდენ,
როდესაც ასეთ ბარათს მწერავდენ:
„ძმაო ეშმაკო!
ქალიშვილებმა
ლამის ავციკლონ დალოცვილებმა.
ცხვირს რო გამოყოფ
ქუჩისა პირათ,
წამს გაჩნდებიან იქ თქვენდა კირათ
მოგაყუდებენ
გულზე აფიშას
თუ ქანქარი გაქვს, მაშინ რა გიშავს,
მაგრამ თუ არ გაქვს
ვაი შენ თვალებს,
ხვეწნა-მუდართი გულს გაგიწყალებს!
მხოლოდ ერთი გზით
ჩამოიშორებ:
თუ ჯიბით ქანქარს ამოიგორებ.

მაგრამ ეს ერთი
ვთქვათ გაგეცალა,
წამსვე გაჩნდება სულ-სხვა ამაღა,
მეტის-მეტია
თქვენმა სიცოცხლემ,
სწორეთ დაგვაბრჩევს, წაიღეს ძალა!!!
აქ მოდის სია
სალატარიო
გკითხავენ: „ფული მზათ თუ არიო?“
და დაიწყება
იგივ ამბავი
თავით-ფეხამდე გაგვაძრეს ტყავი.
შენა ხარ ძმაო
ჩვენი ნუგეში
და ნუ დაგვტოვებ ამ ტანჯვის დღეში“.
მეკი არვიცი
რა ვუყო ქალებს
საქველმოქმედო ეშხით დამაფრალებს.

33!

რედაქტორ-გამომცემელი **თ. ე. ბოლქვაძე**

„ეშმაკის მათრახის“ რედაქციაში იყიდება
გასული წლის „ეშმ. მათრახის“ კომპლექტი (13
ნომერი) ერთად შეკერილი. ფასი—1 მ. 30 კ.
მსურველს პროვინციაშიც გაეგზავნება.